

Motion till riksdagen 2005/06:U209

av Cecilia Wigström m.fl. (fp)

Mänskliga rättigheter

1 Sammanfattning

Alla människor är födda fria med samma rättigheter. Trots detta självklara sker dagligen kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna. För oss liberaler är arbetet med att försvara och förbättra skyddet för de mänskliga fri- och rättigheterna en grundläggande uppgift.

Mänskliga rättigheter, i meningen civila och politiska, är absoluta. De flesta civila och politiska rättigheter kan och bör, även i fattiga länder, genomföras omgående, medan sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter kan genomföras efterhand som möjligheter skapas.

Demokrati är den enda styrelseform som kan garantera respekten för de mänskliga rättigheterna. Trots detta lever miljontals människor i förtryck och ofrihet. Kampen mot diktaturer och för demokrati och mänskliga rättigheter måste därför gå vidare och intensifieras.

Terrorism och de som skyddar och understödjer terrorverksamhet skall fördömas med all kraft. För oss är det både naturligt och önskvärt att Sverige tillsammans med världens demokratier samverkar för att bekämpa den internationella terrorismen. Samtidigt som vi måste visa handlingskraft mot terrorism måste rättsstatens grundläggande principer respekteras. Vi kan inte acceptera att mänskliga rättigheter åsidosätts av effektivitetsskäl. Kampen mot terrorismen måste föras inom demokratins och rättsstatens ramar.

Den utveckling av folkrätten som vuxit fram efter det kalla krigets slut – som handlar även om människors och inte bara staters rättigheter – bör välkomnas och främjas. Den permanenta internationella brottmålsdomstolen bör ges vida möjligheter att agera.

Yttrande- och pressfrihet är grundläggande för en fungerande demokrati och skall främjas genom bl.a. svenskt biståndssamarbete. Dödsstraff och tortyr måste kraftfullt motarbetas.

All slags diskriminering utgör i grunden ett slag mot demokratin och principen om alla människors lika värde. Mänskliga rättigheter är desamma oberoende av hudfärg, etnicitet, kön eller sexuell läggning.

Att värna barns rättigheter, i Sverige och i världen, skall vara en prioriterad uppgift.

Fel! Okänt namn på

EU:s arbete med mänskliga rättigheter i världen är av största vikt och bör ske inom ramen för en tydligare och mer sammanhållen strategi.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Innehållsförteckning.....	3
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
4	För friheten, mot förtryckarna	6
5	Nya hot och utmaningar	7
6	Politiska kontra socioekonomiska och kulturella rättigheter	8
7	En modern folkrätt stoppar folkmord	9
8	FN:s framtid	10
8.1	FN:s kommission för mänskliga rättigheter (MRK).....	11
8.2	Ett reformerat säkerhetsråd	11
9	Den permanenta internationella brottmålsdomstolen	12
10	Yttrandefrihet och pressfrihet.....	13
11	Avskaffa dödsstraff och tortyr.....	13
12	Ingen diskriminering skall accepteras	14
12.1	Etnisk diskriminering	14
13	Kvinnors rättigheter	15
14	Homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter.....	18
15	Barns rättigheter	19
16	EU och mänskliga rättigheter	20
16.1	En gemensam strategi för mänskliga rättigheter	21
16.2	Fler särskilda dialoger för mänskliga rättigheter	22
17	Företagens globala ansvar	22
18	Lika rättigheter för svenska medborgare utomlands	22

Fel! Okänt namn på

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kränkningar av mänskliga rättigheter alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om sambandet mellan demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör intensifiera sitt arbete med att både försvara och förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna dels genom de internationella organisationer där Sverige bereds möjlighet att påverka, såsom FN, EU, OSSE, Europarådet och Världsbanken, dels genom Sveriges bilaterala samarbete med andra länder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att bekämpa terrorismen, vilken utgör ett hot mot demokratin, rättsstaten och enskilda människors liv och hälsa.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kampen mot terrorismen måste föras inom demokratins och rättsstatens ramar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om nödvändigheten av att skilja mellan civila och politiska rättigheter, vilka är absoluta, och sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att FN bör vara skyldigt att ingripa, också med våld om så krävs, då civila hotas av folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en fortsatt förnyelse av folkrätten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att FN:s kommission bör ersättas med ett MR-råd samt att endast de länder som inte själva bryter mot principerna de är satta att övervaka i framtiden skall tillåtas vara medlemmar i det FN-organ som bevakar de mänskliga rättigheterna.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör ta initiativ till att inom EU få till stånd ett system för ömsesidig granskning av situationen för mänskliga rättigheter i medlemsländerna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att reformera FN:s säkerhetsråd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör öka sitt engagemang i det s.k. Community of democracies.

Fel! Okänt namn på

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att bilateralt biståndssamarbete bör villkoras med krav på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör driva på så att fler stater, inklusive USA och Ryssland, ratificerar Romstadgan om den permanenta internationella brottmålsdomstolen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtal mot amerikanska medborgare i den permanenta internationella brottmålsdomstolen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om betydelsen av oberoende och fria massmedier och att stöd till dessa skall vara en viktig del av svenskt demokratibistånd.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige aktivt skall verka för att dödsstraffet och användningen av tortyr avskaffas.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att motverka alla former av etnisk diskriminering.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en omarbetning av FN:s konvention mot rasdiskriminering.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att motverka våld mot och diskriminering av kvinnor.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att motverka handel med kvinnor och barn.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall driva frågan om sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till abort i internationella forum.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att motverka diskriminering av homosexuella, bisexuella och transpersoner samt upprättandet av en internationell konvention för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att stärka och förbättra barns rättigheter.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för en tydligare och mer sammanhållen strategi för EU:s arbete med mänskliga rättigheter i världen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inom ramen för EU-samarbetet upprätta en demokratifond för stöd till demokratirörelser i diktaturer.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att upprätta MR-avdelningar inom ramen för EU:s kontor i de länder med vilka man har handelsavtal.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att EU:s biståndspolitik bör vara ett viktigt instrument för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen.

Fel! Okänt namn på

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att fler dialoger med enskilda länder med enbart inriktning på mänskliga rättigheter kommer till stånd.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av tydliga rutiner då svenska medborgares mänskliga rättigheter kränks utomlands.

4 För friheten, mot förtryckarna

Vår värld är skriande orättvis. Knappt hälften av jordens befolkning lever i fria demokratier, 20 000 barn dör av svält dagligen och över 800 miljoner individer är fortfarande analfabeter. Folkmordet i Sudan, fängslade demonstranter i Etiopien, ”upprensningskampanjen” i Zimbabwe och den ökande ofriheten i Vitryssland är bara några exempel på hur de mänskliga rättigheterna kränktes även under år 2005. Som liberaler kan vi aldrig acceptera ofriheten, förtrycket och lidandet. Liberaler kompromissar aldrig någonsin bort de mänskliga rättigheterna.

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Principen om varje människas frihet och lika värde omfattar varje individ i världen utan åtskillnad av något slag, såsom hudfärg, kön, sexuell läggning, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Erkännandet av alla människors lika värde hänger oupplösligt samman med att ingen människa får diskrimineras på grund av ovanstående eller annan anledning. Att se på och tuga om kränkningar av de mänskliga rättigheterna, oavsett i vilken omfattning eller var någonstans i världen de sker, är att ge sitt samtycke. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna måste alltid påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum. Trakasserier, tortyr och förföljelse är just trakasserier, tortyr och förföljelse oavsett om det är invånaren i Angola, Saudiarabien, Bosnien eller Indonesien som utsätts för dessa kränkningar.

Varje människa har rätt att leva ett liv i fred och frihet, med reella möjligheter att påverka sin egen livssituation. Mänskliga rättigheter respekteras bara med ett demokratiskt styrelseskick. Demokrati är därför det enda styrelseskick som är människan värdigt. Demokrati utgör på flera sätt grunden för etablerandet av mänskliga rättigheter. Därför måste demokratins idéer spridas över världen.

För oss liberaler har det varit beklämmande att se hur socialdemokraterna successivt monterat ned alla utrikespolitiska ambitioner under de senaste åren. Det finns ingen linje. Det finns ingen strategi, ingen moral och inget engagemang. Vår röst i EU är tyst. Så behöver det inte vara. Folkpartiet menar att det är dags att återupprätta en aktivistisk och moralisk utrikespolitik. Ett litet land som Sverige kan genom en hög aktivitet och ett stort engagemang vinna gehör för idéer i EU och FN för det vi vill åstadkomma. Men det kräver alliansbyggande och en genomtänkt strategi för vad man vill göra. För oss är det

självklart att utrikespolitiken måste präglas av värnandet av demokrati och mänskliga rättigheter som högsta mål och riktlinje. Liberaler kompromissar inte med de mänskliga rättigheterna i Kina och fjäskar heller inte för diktatorer på Kuba. Det är hög tid för Sverige och världssamfundet att ta konkreta initiativ för att omsätta vackra ord om frihet och mänskliga rättigheter i handling.

5 Nya hot och utmaningar

Demokratin och respekten för mänskliga rättigheter kan aldrig tas för givna utan måste ständigt påtalas och försvaras. De fasansfulla terrorattackerna mot USA den 11 september 2001 är ett tydligt exempel på detta. Attackerna har ställt demokratin och rättsstaten inför nya dilemman och svåra utmaningar. Terrorismen, som i och för sig inte är någon ny företeelse, utgör ett hot både mot enskilda individer och mot det öppna samhället och rättsstaten. Världen har efter den 11 september skakats av flera allvarliga terrordåd, i bl.a. Madrid, London, Ryssland, Egypten, och inte minst i Mellanöstern. Vi skall aldrig vika en tum för terroristernas krav, kidnappningar och hot.

För oss liberaler förblir det en självklarhet att ta ställning för och försvara enskilda individers mänskliga fri- och rättigheter och de värden som bär upp demokratin och rättsstaten. Vi fördömer terrorismen och de som skyddar och understöder terrorverksamhet. För oss är det naturligt och önskvärt att Sverige tillsammans med världens demokratier söker finna gemensamma lösningar på gränsöverskridande problem, som internationell terrorism.

Samtidigt som vi måste visa handlingskraft mot terrorism måste rättsstatens grundläggande principer respekteras. Det är viktigt att poängtera att kampen måste föras med medel som respekterar rättssamhällets principer och inte undergräver det öppna samhället. Då vinner terroristerna. Alla ingrepp i den individuella integriteten, t.ex. register, övervakningskameror, samkörning av register m.m. måste hela tiden vägas mot proportionalitets- och ändamålsprinciper.

I kampen mot terrorismen måste regeringen kraftfullt driva frågan om rättssäkerhet så att våra grundlagar upprätthålls för alla medborgare. Det är sålunda oacceptabelt att USA inte har följt internationella konventioner när det gäller fångarna på Guantánamobasen i Kuba, även om de fängslade är misstänkta för att bl.a. ha utfört terrordåd. Vi menar att de fångar som ännu inte släppts bör sättas på fri fot eller åtalas enligt internationella normer.

Tortyrövergreppen från koalitionen styrkor i Abu Ghraib-fängelset i Bagdad var fruktansvärda och kan aldrig försvaras. USA som ockupationsmakt och respekterad demokrati har ett ansvar för att sådana handlingar inte sker och att utreda misstankar om övergrepp och i efterhand straffa de som ändå gjort sig skyldiga till övergrepp.

Fel! Okänt namn på

6 Politiska kontra socioekonomiska och kulturella rättigheter

Rättighetsperspektivet är den grund som garanterar individens grundläggande rättigheter. Dessa genomförs i en demokratisk process. I Sveriges nya politik för global utveckling, som riksdagen fattade beslut om i december 2003, slås fast att rättighetsperspektivet skall genomsyra politiken på området. Det är ett verkligt genombrott för liberala värderingar. Vi vill dock förstärka det liberala inslaget i utvecklingssamarbetet genom att göra demokrati till dess övergripande mål.

Politiska riktningar har många gånger haft svårt att enas om en gemensam syn på mänskliga rättigheter. Dessa åsiktsskillnader är inte överspelade. Om man ser till verkligheten är en principiell uppdelning mellan politiska och ekonomiska rättigheter ofta på sin plats. Politiska rättigheter syftar till att skydda den enskilde från olika övergrepp. De flesta civila och medborgerliga rättigheter är absoluta och bör, även i fattiga länder, genomföras omgående. Till dessa hör rösträtt, yttrandefrihet, tryckfrihet, förbud mot tortyr och dödsstraff etcetera.

De kommunistiska regimer som bara för ett årtionde sedan kontrollerade halva Europa hävdade att civila och medborgerliga rättigheter, alltså individuella rättigheter inriktade på att garantera den enskildes personliga frihet och möjlighet att på lika villkor delta i det politiska livet, saknade relevans "under socialismen". I stället gjorde dessa regimer anspråk på att ha förverkligat rättigheter av annat slag: rätt till arbete, rätt till sjukvård, etc. I verkligheten var anspråken falska. Dessa "sociala rättigheter" uppfylldes i allmänhet sämre under socialismen än i demokratiska marknadsekonomier.

"Sociala rättigheter" av det slag som dessa regimer gjorde oriktigt anspråk på att förverkliga är av annan karaktär än de politiska rättigheterna. Sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter är i högre grad processuella – dvs. de genomförs efterhand som möjligheter skapas. De fordrar ofta prioriteringar och är mer beroende av tillgång till förändrade ekonomiska förutsättningar. Enligt Folkpartiet liberalernas uppfattning är det under alla omständigheter oacceptabelt att söka försvara frånvaro av t.ex. tryckfrihet, rätt till en opartisk rättegång eller liknande med hänvisning till att en s.k. social rättighet upprätthålls. Denna i grunden liberala distinktion bör alltid göras, vilket riksdagen bör ge regeringen till känna.

Distinktionen mellan dessa båda typer av rättigheter görs för övrigt i vår egen grundlag. I den svenska regeringsformen har de medborgerliga fri- och rättigheterna en särställning jämfört med de sociala rättigheterna. De sociala rättigheterna finns, och det med rätta, inskrivna i regeringsformen, men finns där som ett uttryck för samhällets målsättning. Detta medan de klassiska fri- och rättigheterna, som yttrande- och mötesfrihet, är grundlagsskyddade. Mot bakgrund av detta är det underligt att den svenska regeringen i sin utrikespolitik med enfaset hävdar att rätten till semester ska likställas med rätten att fritt uttrycka sina åsikter.

Det är viktigt att påpeka att alla rättigheter finns noggrant preciserade och tolkade till sin innebörd. Ändå sker det ofta en vantolkning av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. De påstås ha en vidare omfattning än vad det finns grund för i konventioner och rättspraxis. När begreppet mänskliga rättigheter används alltför vidlyftigt riskerar begreppets värde att urholkas. Därför är det viktigt att det är en väldefinierad syn med sin grund i den internationella rätten, och inte allmänt hållna politiska önskningsar, som präglar tolkningen av rättighetsperspektivet.

7 En modern folkrätt stoppar folkmord

Folkrätten rör inte längre bara staters rätt visavi varandra, utan även i växande utsträckning människors rätt till mänskliga fri- och rättigheter när dessa står i konflikt med en statslednings önskan att fördriva eller mörda medborgare. När etnisk rensning eller massmord äger rum med hänvisning till att det rör sig om ett lands inre angelägenhet är det inte längre möjligt för omvärlden att förhålla sig passiv. FN bör vara skyldigt att ingripa, också med våld om så krävs, då civila hotas av folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare.

Det är vämjeligt då folkrätten åberopas av diktatoriska ledare i syfte att ostört förfölja och mörda sina egna medborgare. Dessvärre leder det nuvarande systemet i säkerhetsrådet till att FN förlamas – en passivitet som gjorde att FN stod överksam vid folkmordet i Rwanda och folkfördrivningen på Balkan. Inte ens den akuta situationen i Darfur, Sudan, där så många som 300 000 människor kan ha mist livet sedan folkmordets utbrott i slutet på 2003, har lett FN till att agera. I grund och botten beror FN:s handlingsförlamning bl.a. på att en av de permanenta säkerhetsrådsmedlemmarna, Kina, är en kommunistisk diktatur. Vi menar att det är orimligt att en medlem skall kunna stoppa ett FN-beslut om att intervensera i ett land och att interventionen då blir oförenlig med folkrätten.

Folkrätten är inte något statiskt utan ett regelverk av konventioner och sedvänjor som hela tiden utvecklas. Inom den del av folkrätten som syftar till att skydda offer för väpnade konflikter har man sedan Haagkonferensen 1907 arbetat med en generalklausul (Martensklausulen) som ersätter många konkreta regler – omöjliga att förutse – med en allmän hänvisning till principer om medmänsklighet och det allmänna rättsmedvetandet. Den danske utrikesministern Niels Helveg Petersen anser att Nato tillämpade just denna Martensklausul när Natos medlemsländer ingrep till värn för de förföljda Kosovoalbanerna i Kosovo, utan ett mandat av FN:s säkerhetsråd. Det är inte otänkbart att detta kan bilda mönster vid framtida humanitära katastrofer av liknande slag.

Sammantaget står det klart att reformerna brådskar. Sverige måste verka för att förnyelsen av folkrätten går vidare så att den blir ett entydigt stöd, inte ett hinder, för individens grundläggande rättigheter. Folkpartiet liberalerna anser att folkrätten måste reformeras och kompletteras med en slags nöd-

Fel! Okänt namn på

värnsrätt. Ett internationellt ingripande med maktmedel skall självfallet alltid underställas principerna om nödvändighet, andra metoder skall användas om dessa kan nå framgång och proportionalitet. De åtgärder som vidtas får inte vara starkare än nödvändigt.

Ett intressant exempel på hur vissa länder kan påverka interna förhållanden i andra länder med fredliga metoder är de krav som EU och Europaparlamentet – på initiativ av Folkpartiets dåvarande Europaparlamentariker Hadar Cars – ställde på EU:s ansökarländer. När avskaffande av dödsstraff gjordes till ett kriterium för EU-medlemskap ökade motivationen hos kandidatländerna att reformera sin strafflagstiftning. Kampen för mänskliga rättigheter måste också föras på hemmaplan. Folkpartiet har drivit frågan om att ett system för ömsesidig granskning bör upprättas inom EU, dvs. att medlemsländerna, gamla som nya, skall kontrollera hur väl de enskilda EU-länderna lever upp till bestämmelser om mänskliga rättigheter. Sverige bör i EU på lämpligt sätt ta initiativ i denna fråga för att få till stånd ett sådant system.

På liknande vis fungerar det s.k. Community of democracies som består av ett nätverk stater (ca 100 till antalet), som tillsammans åtagit sig att verka för demokrati och mänskliga rättigheter, både i den egna staten och utomlands. Ett eventuellt deltagande i nätverkets ministermöten är beroende av den rådande situationen för mänskliga rättigheter och demokrati i det enskilda landet. På så vis skapas ett system för ömsesidig kontroll samt erkännande av framsteg när det gäller demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter. Folkpartiet anser att Sverige bör öka sitt engagemang i ovan nämnda nätverk.

Även biståndspolitiken bör användas för att främja mänskliga rättigheter. Enligt Folkpartiet liberalernas uppfattning bör det bilaterala biståndet om möjligt villkoras med krav på insatser för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

8 FN:s framtid

FN:s framtid är intimt sammankopplad med nödvändigheten av förändring. Reformerna är intimt sammanlänkade med FN:s trovärdighet och förmåga att agera för säkerhet och bevarandet av de mänskliga rättigheterna i världen. Därför beklagar vi att resultatet av högnivåmötet den 14–16 september inte förmådde förändra FN på det genomgripande sätt som är nödvändigt. Toppmötet lyckades inte göra mänskliga rättigheter lika angelägna för FN som frågor om utveckling och säkerhet. Det är till exempel högst oklart hur FN:s råd för mänskliga rättigheter kommer att utformas. Den centrala punkten om en utvidgning av säkerhetsrådet hamnade inte ens på dagordningen. En av få ljuspunkter utgjordes av ett fastställande av FN:s skyldighet att skydda den enskilde mot grova brott mot de mänskliga rättigheterna, då en stat inte kan eller vill göra detta. Folkpartiet menar att den svenska regeringen framöver måste agera kraftfullt för att på sikt verka för att generalsekreterarens reformpaket omsätts i konkreta åtgärder för att stärka FN.

8.1 FN:s kommission för mänskliga rättigheter (MRK)

Främjandet av de mänskliga rättigheterna är en av FN:s mest angelägna uppgifter. Tanken är att FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna (MRK) skall utgöra världens främsta väktare av de mänskliga rättigheterna. Emellertid har skarp kritik från flera MR-organisationer och andra aktörer riktats mot kommissionen. Bland de 53 medlemmarna finns i dag några av världens värsta diktaturer, bl.a. Zimbabwe, Sudan, Kuba och Kina. Resultatet av detta blir att kommissionen ser mellan fingrarna rörande övergrepp och brott mot mänskliga rättigheter i de aktuella medlemsländerna. Medlemskapet fungerar sålunda som ett alibi och en täckmantel. Det är tydligt att kommissionen på detta sätt motarbetar sina egna syften och förlorat i legitimitet. Detta är mycket olyckligt.

Under perioden 2003–2004 fungerade också Libyen som ordförande i kommittén. Detta skadade allvarligt trovärdigheten i FN:s arbete för mänskliga rättigheter. Folkpartiet menar att endast de länder som inte själva bryter mot principerna de är satta att övervaka i framtiden skall agera ordförande eller tillåtas vara medlemmar i det FN-organ som bevakar de mänskliga rättigheterna. Folkpartiet anser att det reformförslag som Kofi Annan för fram i FN-rapporten *In Larger Freedom*, om att avskaffa kommissionen för mänskliga rättigheter och i stället inrätta ett råd med färre medlemmar än i dagens kommission, är att föredra och således bör ersätta dagens system.

FN-toppmötet beslutade att ersätta MR-kommittén med ett MR-råd, men lyckades inte enas om hur det nya rådet skall fungera. Det diskuteras huruvida det skall organisatoriskt placeras under generalförsamlingen eller vara ett självständigt organ likt säkerhetsrådet och ekonomiska och sociala kommittén. Det är egentligen först då det senare alternativet genomförs som orden om att mänskliga rättigheter är lika viktiga som fred och utveckling förverkligas. En ytterst viktig fråga som Sveriges regering vägrat driva är medlemskrav, men blir Kina, Sudan, Iran och Libyen åter invalda i det organ som skall övervaka staters respekt för de mänskliga rättigheterna har inget hänt.

8.2 Ett reformerat säkerhetsråd

Det otidsenliga systemet med ett säkerhetsråd bestående av permanenta medlemmar med vetorätt är en kvarleva från kalla kriget som bidrar till blockeringar och handlingsförlamning. Inte minst de händelser som ledde fram till USA:s intervention i Irak satte behovet av en reformering av säkerhetsrådet i fokus.

Vi vill uppmärksamma betydelsen av en inskränkning och begränsning av vetot. I ett första skede bör endast dubbelt veto gälla, dvs. att minst två permanenta medlemmar i säkerhetsrådet krävs för att stoppa ett beslut. Vetot bör bara omfatta hot mot FN-stadgans kapitel sju, således aggressionshandlingar samt hot och brott mot freden. Varje säkerhetsrådsmedlem måste dessutom motivera inläggandet av ett veto. Vidare bör EU ha en gemensam plats bland

Fel! Okänt namn på

de permanenta medlemmarna för att underlätta en gemensam utrikespolitik. Vi menar att Sverige bör ta initiativ till reformer av säkerhetsrådet i enlighet med förslagen ovan.

Säkerhetsrådets medlemmar består i dag av de mest inflytelserika länderna i världen, men sammansättningen speglar inte de förändringar som ägt rum sedan organisationen skapades. För att bryta FN:s handlingsförlamning och bidra till ett effektivare och mer representativt säkerhetsråd finns förslag om att utöka antalet platser i säkerhetsrådet så att alla världsdelar är representerade, antingen genom nya permanenta medlemmar utan vetorätt eller genom nya roterande medlemmar. Folkpartiet liberalerna kan se fördelar, men också nackdelar, med båda systemen. Dock menar vi att den modell som förespråkar att fler länder får en möjlighet att turas om som medlemmar i säkerhetsrådet är att föredra. Världen kommer i framtiden att förändras med framväxten av nya ekonomiskt starka stater. Ett system med fler roterande medlemmar skulle skapa en större öppenhet och flexibilitet samt sända en stark signal om att det är viktigt att ständigt göra sig förtjänt av sin plats i säkerhetsrådet.

9 Den permanenta internationella brottmålsdomstolen

Vid en FN-konferens i Rom i juli 1998 undertecknade 120 länder, däribland Sverige och USA, ett avtal om att inrätta en oberoende permanent internationell brottmålsdomstol (ICC). Beslutet att inrätta ICC är ett av de senaste årens viktigaste framsteg på området för mänskliga rättigheter.

ICC kommer att vara permanent och genomföra utredningar och ställa personer inför rätta som begår allvarliga brott mot internationell humanitär rätt, t.ex. folkmord och brott mot mänskligheten. Domstolen kommer alltså att ha befogenhet att åtala enskilda personer.

Efter det att fler än 90 länder nu har ratificerat Romstadgan inleddes i juni 2004 arbetet med domstolens första brottsutredning, gällande massakrer på civila flyktingar i Kongo. Det är oerhört angeläget att ICC verkligen ges vida möjligheter att agera. Sverige bör enskilt och i EU-sammanhang vara pådrivande i arbetet med att verka för att fler stater, inklusive USA, ratificerar Romstadgan. Så länge USA fortsätter att sätta käppar i hjulet genom att dels inte ratificera stadgan, dels sätta press på enskilda länder att avskrika möjligheter att åtala amerikaner inför ICC, så undermineras domstolens handlingsmöjligheter och legitimitet. Det kan inte accepteras. Inget lands medborgare som begår allvarliga brott mot mänskligheten skall kunna gå säker från att ställas inför rätta av domstolen. Positivt är dock att USA i juni 2004 gav upp försöket att via FN än en gång utverka undantag för amerikanska medborgare att åtalas vid domstolen, detta samtidigt som ICC drog i gång sin första officiella brottsutredning.

Ryssland tillhör också ett av de länder som ännu inte ratificerat Romstadgan. Mot bakgrund av att vi i dag ser en allt tätare integration av Ryssland i det europeiska samarbetet bör EU i sin Rysslandpolitik ställa hårdare krav på

demokrati och mänskliga rättigheter. Som ett led i detta bör också EU kräva att Ryssland skall ratificera Romstadgan.

Sverige bör enskilt och i EU-sammanhang vara pådrivande för att fler stater, inklusive USA och Ryssland, ratificerar Romstadgan. Vad som ovan anförts om ratificering av Romstadgan bör riksdagen ge regeringen till känna.

10 Yttrandefrihet och pressfrihet

En av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, och ett måste för en fungerande demokrati, är yttrandefrihet för alla. I många länder över hela världen döms personer till fängelse för att de kämpar för fria och rättvisa val, arbetar i politiska organisationer och uttrycker sina åsikter i böcker, på Internet eller i andra medier. Fortfarande finns europeiska länder, som t.ex. Vitryssland och även Italien, där tidningar, radio och tv i princip är monopoliserade och statskontrollerade.

Fria medier är avgörande för att ett samhälle skall fungera demokratiskt. Att det finns oberoende journalister, med rätt till insyn i myndigheter och politiska församlingar, är en garanti för att regeringar och myndigheter ställs till svars för sina handlingar. Flera regeringar fortsätter att döma journalister till fängelse för att försöka skrämja kritiker och tysta oppositionen. Det är också högst allvarligt att journalister trakasseras och ibland dödas i syfte att hindra undersökningar. Detta händer också i demokratiska länder. Regeringarna måste ta ansvar för att skydda journalisterna, eftersom en kritisk press är nödvändig för att försvara demokratin.

Flera regeringar vidtar åtgärder för att begränsa medborgarnas tillgång till modern informationsteknik. Begränsningar av tillgången till Internet, e-post och webbpublicering används av diktaturstater som ett sätt att motarbeta politisk debatt och samhällskritik. Eftersom Internet är det ultimata sättet att fritt och snabbt kommunicera och utbyta information, är det mycket oroande med regeringarnas allt hårdare kontroll av detta medium. Det är mot denna bakgrund oerhört viktigt att Sverige i alla internationella sammanhang är tydligt i sitt stöd för och krav på demokrati. Bistånd till stöd för oberoende medier skall vara en viktig del av svenskt demokratibistånd, vilket riksdagen bör ge regeringen till känna.

11 Avskaffa dödsstraff och tortyr

Dödsstraffet är en av de grövsta kränkningarna av mänskliga rättigheter och bör avskaffas i hela världen. Ett rättssystem som sanktionerar dödsstraff fördömer inte avsiktligt dödande utan bryter snarare mot den egna rättsmoralen genom att utdöma dödsstraff i lagens namn.

Det finns alltid en risk att oskyldiga människor döms. Vid utdömning av dödsstraff är beslutet, i jämförelse med fängelsestraff, oåterkalleligt. De län-

Fel! Okänt namn på

der som tillämpar och utför dödsstraff måste fördömas kraftfullt. Det är skamligt att världens viktigaste demokrati, USA, fortfarande använder sig av dödsstraffet. Sverige skall i olika internationella sammanhang aktivt verka för dödsstraffets avskaffande. Genom aktiva påtryckningar och krav kan positiva resultat åstadkommas. EU:s ovillkorliga krav på denna punkt har exempelvis lett till att samtliga EU:s kandidatländer avskaffat dödsstraffet.

Alla former av tortyr måste fördömas. Denna grymma, omänskliga och förnedrande behandling används för att tvinga fram bekännelser och förödmjuka fängslade personer. Tortyroffer är i ett särskilt utsatt läge eftersom tortyren utförs av statstjänstemän och offren ofta inte har någon realistisk möjlighet att vidta rättsliga åtgärder. Rehabilitering för offer och förebyggande av tortyr måste ingå i arbetet för att skapa fred och upprätta demokrati. Här har Sverige en mycket viktig uppgift att axla. Sverige skall verka aktivt för att tortyr avskaffas var än i världen det sker.

12 Ingen diskriminering skall accepteras

Grunden för de mänskliga rättigheterna är principen om alla människors lika värde. Diskriminering i olika former utgör ett av de vanligaste brotten mot den principen. Samtidigt råder på många håll en stor okunnighet om vad diskriminering egentligen är, vilka uttryck den tar sig och mekanismerna bakom den. Diskriminering anses inte sällan vara en marginell företeelse. Detta i kombination med bristen på djupare förståelse för innebörden av diskriminerande handlingar – inte minst för den kränkning som diskriminering utgör för individen – kan leda till att det utvecklas en acceptans för beteenden som är såväl olagliga som rent mänskligt djupt förkastliga. Arbetet med att motverka och förebygga rasism, främlingsfientlighet, homofobi och könsrelaterad diskriminering måste ske genom en rad olika insatser på alla nivåer och inom olika delar av samhället.

12.1 Etnisk diskriminering

Att motverka all slags etnisk diskriminering är i dag en av de viktigaste samhällsfrågorna. Världen över har under senare år en mer uttalad och aggressiv rasism och främlingsfientlighet uppträtt i olika former. Den har bl.a. tagit sig uttryck i våldshandlingar och trakasserier med rasistiska eller antisemitiska förtecken. Invandrare och nationella minoriteter liksom aktiva antirasister samt journalister, debattörer, poliser och politiker i deras egenskap av företrädare för det demokratiska samhället har drabbats. Brott av detta slag har sin udd riktad mot det demokratiska styrelseskicket och den grundläggande uppfattningen om alla människors lika värde.

Religionsfriheten anges uttryckligen i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Många länder begränsar emellertid religionsfriheten på grund av att vissa religiösa uttrycksformer betraktas som ett hot mot sta-

tens överhöghet. Statliga bestämmelser mot religion på grundval av politiska ideologier är mindre vanliga nu sedan det kalla krigets slut, men de förekommer fortfarande i vissa länder. Begränsningarna kan vara allt från förbud mot att utöva en religion till trakasserier och förföljelse av de troende. Det finns flera rapporter om att religiösa ledare har gripits, torterats och fängslats. Olika kristna samfund diskrimineras ofta i kommunistiska eller postkommunistiska länder, och även i vissa muslimska länder.

Antisemitiska uttalanden och handlingar är alltför vanligt förekommande i olika delar av världen, även inom EU. FN:s särskilda sändebud har påpekat att muslimska minoriteter i Europa ofta diskrimineras och att folk har fördomar och stereotypa uppfattningar om dem. Händelserna den 11 september 2001 och ny militantism hos vissa islamiska rörelser har tyvärr även stärkt en del europeiska krafter som propagerar för bilden av islam som en expansiv, aggressiv och primitiv religion. Dessa krafter har lyckats skapa viss oro hos en anseelig del av en europeisk opinion. Vi vet dock att detta inte är sant. Fanatiker och terrorister finns överallt. Det som en enskild muslim eller en grupp muslimer gör eller hävdar sammanfaller inte självklart med vad islams texter föreskriver. De representerar inte heller den muslimska världen som består av en miljard människor. Terrorism med fundamentalistiska förtecken är tveklöst en av de viktigaste säkerhetspolitiska utmaningarna för EU i dag och framöver. Men rädslan för terrorism får inte leda till att Europa diskriminerar sina egna medborgare endast för att de bekänner sig till islam. Etnisk diskriminering måste motverkas kraftfullt. FN, EU och varje enskild medlemsstat måste vidta alla åtgärder som krävs för att bekämpa intolerans, rasism, diskriminering och våldshandlingar i samband med religionsutövande.

FN:s konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering antogs i New York 1965. Konventionen innefattar förbud av rasistiska och fascistiska organisationer. Den behöver revideras och vidgas. Det är tydligt att det inte bara är högerextrema hot som underminerar demokratin i världen. Mot bakgrund av detta bör FN:s konvention mot rasdiskriminering revideras och vidgas så att den inbegriper alla typer av hatpolitik, alla politiska aktiviteter som bygger på våldsamma angrepp mot vissa grupper eller vissa politiska arbetsmodeller. Alla former av politik byggd på rashat, klasshat, religiös eller ateistisk intolerans bör bekämpas i FN:s och EU:s medlemsländer.

13 Kvinnors rättigheter

Det behövs ett feministiskt perspektiv i utrikespolitiken. Kvinnor betraktats fortfarande som andra klassens medborgare och är i många länder de allra mest utsatta för brott mot mänskliga rättigheter. Könssstympning, tvångsgifte, abortförbud och sexhandel är vardag i många kvinnors liv.

FN-stadgan slår fast att män och kvinnor har lika rättigheter. En hel del framsteg har gjorts för att förbättra kvinnors rättigheter under de senaste decennierna, men tyvärr utsätts fortfarande kvinnor för svår diskriminering och systematiska övergrepp varje dag. Detta är helt oacceptabelt, och vi anser att

Fel! Okänt namn på

Sverige måste vara tydligare med att kritisera de länder som dagligen kränker kvinnors rättigheter. Många av brotten mot de mänskliga rättigheterna drabbar enbart kvinnor och flickor. Oantaliga kvinnor och flickor dör varje år till följd av våld som riktats specifikt mot dem just därför att de är födda till kvinnor.

Att den utbredda diskrimineringen av världens kvinnor upphör och att män och kvinnor ges lika möjligheter och rättigheter är grundförutsättningar om en bättre värld skall vara möjlig. Inte bara av principiella skäl, såsom att alla människor skall behandlas lika, utan även av andra orsaker – kvinnor är oftast familjeförsörjare och även värderingsbärare. Kvinnors ställning i samhället utgör i mångt och mycket grunden för hur framtida generationer kommer att kunna utvecklas.

I många länder har inte kvinnor rätt att rösta eller att äga egendom. Kvinnorna är i dessa länder beroende av en man – en make eller en manlig släkting – för att kunna fatta beslut som rör arbete utanför hem, egendom eller barnomsorg. Tvångsäktenskap, hustrubränning och syraattacker förekommer fortfarande i en rad olika länder. I länder som Iran och Pakistan finns det lagar som uttryckligen förbjuder kvinnor att vara aktiva i samhällslivet, utbilda sig eller arbeta. Traditionella sedvänjor och religion används i många av dessa länder som en ursäkt för att legitimera att kvinnor underordnas. Så kallade hedersmord är ett exempel på hur kvinnors rättigheter kränks. En rad frivilligorganisationer rapporterar om att hedersmord och andra traditionella bestraffningar för kvinnor blir allt vanligare i länder i Mellanöstern och Asien. Då den dömande makten i t.ex. Pakistan frångått de internationella konventioner som landet har förbundit sig att följa, har såväl enskilda länder som det internationella samfundet skyldighet att i större utsträckning fördöma och utöva påtryckningar för att stoppa dessa hedersmord. Sverige kan inte stå tyst och passivt när kvinnor och flickor dödas till följd av våld som riktats specifikt mot dem just därför att de är födda till kvinnor. Just därför är det viktigt att våga gå i frontlinjen för att på allvar komma till tals med ett av de allvarligaste "fattigdomsproblemen" som just kvinnovåldet utgör.

Könsstympling av unga flickor kan leda till förödande fysiska och i många fall även livshotande följder för individens psykiska hälsa. Könsstympling bygger huvudsakligen på kulturella, politiska, sociala och ekonomiska strukturer. Det kan även betraktas som en avspeglning av det ojämlika förhållande som råder mellan kvinnor och män i flera samhällen och kulturer. Könsstympling av flickor utförs genom tradition framför allt i en rad afrikanska länder men också i flera länder i Mellanöstern och bland minoriteter på andra håll i världen. Sverige bör i såväl bilaterala som multilaterala sammanhang verka för att motverka kvinnlig könsstympling.

Slavhandel med kvinnor och barn, s.k. trafficking, är ett snabbt växande problem i Europa och måste motarbetas mera kraftfullt än i dag. Trafficking utgör ett flagrant brott mot de mest grundläggande mänskliga rättigheterna. Sedan några år tillbaka finns det konventioner som förbjuder handel med kvinnor och barn. På grund av brottets internationella karaktär är det emellertid ofta mycket problematiskt att upprätthålla bestämmelserna då nationella myndigheter och domstolar ofta saknar engagemang och effektiva befogen-

Fel! Okänt namn på

heter att vidta åtgärder. Mer omfattande europeiskt och annat internationellt polissamarbete är nödvändigt för att bekämpa handel med kvinnor och barn, liksom åtgärder för att stävja efterfrågan. Till sist handlar det dock om en bättre ekonomisk och politisk utveckling i de fattiga länder från vilka kvinnor och barn kommer. Fattigdom, hopplöshet och vämjeliga levnadsvillkor måste elimineras om trafficking skall bringas till ett slut. Därför är även bistånd, ett Europa öppet för arbetskraftsinvandring, öppen handelspolitik, ekonomisk tillväxt och demokratiinsatser de viktigaste långsiktiga insatserna på detta område.

Bistånd bör inte gå till stater som allvarligt kränker kvinnors rättigheter. Däremot skall mer biståndspengar gå till de enskilda organisationer som arbetar för att stärka kvinnors rättigheter i olika länder.

Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) slöts 1979. Det är i sammanhanget positivt att tilläggsprotokollet till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor (CEDAW) har trätt i kraft. Detta tilläggsprotokoll ger kvinnor individuell klagorätt. När det egna landets rättsmedel har uttömts eller om det saknas möjlighet att få sin sak prövad där kan man vända sig direkt till CEDAW-kommittén. Det kan t.ex. handla om anmälan om diskriminering på arbetsmarknaden. Hittills har dock inte ett enda klagomål om diskriminering inkommit till CEDAW-kommittén. Anledningen till detta torde vara att väldigt få känner till tilläggsprotokollet. Sverige bör vara pådrivande för att fler länder skriver under och implementerar konventionen och dess tilläggsprotokoll samt arbeta för att sprida information om tilläggsprotokollet.

Detta gäller också den deklaration och handlingsplan som undertecknades vid den fjärde kvinnokonferensen i Peking år 1995 samt vid uppföljningen av densamma i New York år 2000. Tyvärr visade det sig vid den sistnämnda konferensen att de flesta utmaningar fortfarande kvarstår i flertalet av världens u-länder.

Folkpartiet anser att Sverige tydligt bör driva frågan om sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till abort i internationella forum. Kvinnor världen över har i decennier kämpat intensivt för kvinnors rätt till sin kropp, sin sexualitet och rätten till abort; det som brukar beskrivas som sexuell och reproduktiv hälsa. Sverige med sin mångåriga kamp för jämställdhet mellan könen har ett extra ansvar för att i internationella sammanhang betona värderingar och principer som hävdar kvinnors rätt till sina egna kroppar. Alla kvinnor skall ha rätt till fri och säker abort. Sverige måste vara en glasklar röst och förkämpe för kvinnors rättigheter, så också när de rättigheterna kränks och ifrågasätts i västländer, som exempelvis utav abortmotståndare i USA.

I tider av krig blir kvinnors många gånger utsatta situation extra tydlig. Våldtäkter och sexuell förnedring sätts ofta i system som ett led i krigföringen. Det har skett t.ex. i f.d. Jugoslavien, i Rwanda samt i Demokratiska Republiken Kongo och Sudan, och det används som ett maktmedel för att kränka och förnedra de som utsätts. Måltavlorna är oftast kvinnor och flickor som utsätts för brutala och systematiska sexuella övergrepp av soldater. Folkpartiet välkomnar att våldtäkt i krig numera klassificeras som ett krigsbrott, sedan Romstadgans ikraftträdande. Det är av yttersta vikt att de skyldiga till

Fel! Okänt namn på

dessa avskyvärda brott ställs till svars för krigsförbrytelser inför den internationella domstolen i Haag. Sverige bör således verka i denna riktning.

FN:s säkerhetsrådsresolution 1325/2000 belyser bl.a. kvinnors viktiga roll vid förebyggandet av konflikter och i arbetet för fred. Den pekar även på vikten av att kvinnor på jämlika villkor deltar och engageras fullt ut i alla insatser för försvar och bevarande av fred och säkerhet samt behovet av att öka kvinnors roll vid beslutsfattande inom konfliktförebyggande verksamhet samt att ett genderperspektiv skall lyftas fram i alla fredsbevarande operationer. Det är av stor betydelse att denna FN:s säkerhetsråds resolution implementeras och att dess mål uppfylls.

Alla har vi upprörts över rapporterna att FN-soldater och internationell personal utnyttjar och våldtar flickor och kvinnor. Därför vill vi införa nolltolerans mot att internationella organisationers personal utnyttjar offer för trafficking eller begår andra övergrepp mot civila. Personal utsänd av internationella organisationer som utnyttjar dessa människor skall omedelbart avskedas och sändas hem. Om organisationer där detta förekommer inte medverkar till att utreda och agera mot dessa övergrepp, skall detta i särskilt allvarliga fall kunna leda till att Sverige minskar sin medfinansiering.

14 Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter

Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners grundläggande rättigheter är mänskliga rättigheter. I en lång rad länder utsätts människor för förföljelse, polistrakasserier, fängslanden, tortyr eller i värsta fall dödsstraff för sin sexuella läggning eller sin könsidentitet.

Totalförbud mot homosexuella handlingar finns i ett stort antal länder, främst i tredje världen, däribland många tidigare brittiska kolonier samt de flesta muslimska länder. I andra länder finns organisationsförbud för homosexuellas organisationer. Det händer också att regimer organiserar formliga kampanjer mot homosexualitet, ofta med delsyftet att misskreditera den politiska oppositionen genom att förknippa den med levnadssätt som betecknas som omoraliska. Aktuella exempel på detta är bl.a. Zimbabwe, Malaysia och Namibia.

Sverige ger bistånd till utvecklingsländer där homosexuella, bisexuella och transpersoner har få eller inga rättigheter. Som ett led i stärkandet av det s.k. demokratimålet anser Folkpartiet liberalerna att Sverige måste ställa krav på att grundläggande rättigheter ges till homosexuella, bisexuella och transpersoner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sverige bör även i internationella sammanhang, t.ex. i FN eller EU, arbeta mot diskriminering och förtryck. De länder som söker medlemskap i EU skall ge homosexuella, bisexuella och transpersoner grundläggande rättigheter enligt vad som sägs i de s.k. Köpenhamnskriterierna.

En diskussion om det globala arbetet mot förtryck av homosexuella, bisexuella och transpersoner måste ta sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna

och de konventioner som skall skydda och garantera dessa rättigheter. I dag är arbetet splittrat och fokuseras ofta på incidenter i enskilda länder snarare än på de övergripande mönster och värdesystem som upprätthåller diskriminering och förtryck. Det finns inte heller något internationellt människorättsorgan som har som särskild uppgift att bevaka förtryck på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Det är därför dags att ta ett nytt steg. På samma sätt som det finns internationella konventioner för minoriteters rättigheter och för att undanröja all diskriminering av kvinnor bör det finnas en internationell konvention för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Argumenten kring fördelarna med en sådan konvention och dess närmare utformning behandlas utförligare i Folkpartiets motion om sexuellt likaberättigande.

Konventionen bör ta sin utgångspunkt i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s konventioner om medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter. Det är därför naturligt att den ingår i FN:s konventionssystem. Sverige bör snarast ta ett aktivt internationellt initiativ på lämpligt sätt i denna fråga. Dock har den svenska regeringen deklarerat att den framöver kommer att vara försiktigare med att utmana HBT-fientliga stämningar i världspolitiken. Denna linje är mycket olycklig. Sverige måste i stället omsätta vackra ord om människors lika värde i handling och vara en tydlig och självklar röst för HBT-personers rättigheter runt om i världen!

15 Barns rättigheter

I november 1989 antog FN:s generalförsamling konventionen om barns rättigheter. Den har i dag ratificerats av i stort sett alla regeringar. I samhällsutvecklingen mot demokrati och för mänskliga rättigheter är barn och ungdomar viktiga bärare av värderingar och visioner. Varje generation måste vinnas för demokratiska värden.

Barn har en extremt utsatt position när det gäller våld och andra sätt att kränka deras mänskliga rättigheter. Handeln med barn för sexuellt utnyttjande ökar i många delar av världen. Inom EU bör Sverige verka för att alla åtgärder som krävs vidtas för att sätta stopp för handeln med barn till EU och mellan medlemsstaterna. Allt tänkbart stöd måste ges till barn som sålts och utnyttjats.

Även barnaga i hemmen och tortyr av barn från myndigheters sida måste uppmärksammas. Sverige skall i alla internationella sammanhang såväl i EU som i FN påtala att det aldrig någonsin är acceptabelt att slå barn, och vi bör påtala detta aktivt och försöka påverka länder som ännu inte förbjudit barnaga.

Arbetet med att värna barnens situation kan aldrig bli tillräckligt när man ser hur barn i många länder i världen behandlas. Det finns barn som tvångsrekryteras för deltagande i väpnade konflikter. Vi får aldrig acceptera att barn och ungdomar utnyttjas som soldater i krig. Rädda Barnen beräknar att över

Fel! Okänt namn på

300 000 barnsoldater i dag deltar i mer än 30 väpnade konflikter världen över, exempelvis i länder som Colombia, Kongo, Sudan samt inom den palestinska myndigheten. Sverige bör därför arbeta för att fler länder skall ratificera det tillägg till barnkonventionen som trädde i kraft år 2002 och som innebär att det skall vara förbjudet att rekrytera barn under 18 år till väpnade styrkor.

Det är angeläget att fler länder ratificerar ILO:s konvention (nr 182) om förbud mot och omedelbara åtgärder för avskaffandet av de värsta formerna av barnarbete och framför allt att länder efterlever denna konvention. Folkpartiet liberalerna anser att allt direkt skadligt barnarbete bör motverkas och att det vore önskvärt att barn i stället för att arbeta för att bidra till sin egen eller sin familjs försörjning kunde gå i en meningsfull skolutbildning. Många flickor och pojkar tvingas att arbeta under mycket svåra förhållanden, ibland till och med fysiskt fastbundna vid golvet eller vid en maskin. De flesta barn arbetar i privata hem, medan andra finns i fabriker, inom jordbruket eller på bordeller. Barnen arbetar inte sällan i industrier där det råder förödmjukande och farliga förhållanden för dem.

I enlighet med barnkonventionen bör alla barn ges rätt till kostnadsfri grundutbildning. Samtidigt vet vi att många familjer runt om i världen är socialt och ekonomiskt beroende av att även barnen hjälper till för familjens försörjning. Det är därför angeläget att skapa möjligheter för även dessa barn att kombinera arbete och skolgång.

Folkpartiet liberalerna motsätter sig dem som genom olika former av handelsrestriktioner försöker stoppa allt barnarbete i olika länder. De erfarenheter som här finns visar att barn, som på grund av sådana åtgärder måste lämna sina arbeten, riskerar att hamna i ännu svårare situationer och utnyttjas än mer än tidigare. Det finns andra effektivare och mer humanitära metoder mot barnarbete. Sammanfattningsvis: Folkpartiet liberalerna menar att Sverige bör stödja arbetet med att förbättra barns och föräldrars levnadsförhållanden och framtidsmöjligheter på ett mer kraftfullt sätt.

16 EU och mänskliga rättigheter

Det finns ett akut behov av att utveckla och befästa en strategisk medvetenhet i EU:s politik för de mänskliga rättigheterna. En uppenbar väg mot detta mål är den nu utarbetade gemensamma stadgan om grundläggande medborgerliga rättigheter. Folkpartiet välkomnade att stadgan i sin helhet skulle inkorporeras i EU:s nya författning samt att unionen tack vare konstitutionens genomförande skulle kunna anslutas till Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Då konstitutionen lagts på is kommer inte förslaget att EU skall bli en juridisk person, med rätt att ansluta sig till internationella konventioner som Europarådets konvention, att kunna genomföras. Det beklagar vi.

16.1 En gemensam strategi för mänskliga rättigheter

Kampen för demokrati, rättsstatens principer och försvaret av mänskliga rättigheter är grundläggande värden för det europeiska samarbetet. Detta måste tydligt präglade även unionens utvecklingssamarbete. I framtiden måste EU-institutionerna arbeta med dessa frågor i en mer sammanhållen, konsekvent och tydlig strategi. Det gäller det interna såväl som det externa arbetet. Det är av yttersta vikt att frågan om demokrati och mänskliga rättigheter står i centrum för EU:s alla kontakter med länder och regioner utanför unionen. Detta bör Sverige verka för. En tydlig EU-kritik av staters brott mot mänskliga rättigheter får aldrig kompromissas bort till förmån för industriintressen eller politiska intressen. Budskapet skall vara entydigt, även till länder där EU har starka exportintressen, såsom Kina, eller starka lojalitetsband, som den spanska socialistregeringen har med Kuba. Lojaliteten måste finnas hos de människor vars rättigheter kränks, inte hos deras regeringar. Den svenska regeringen måste höja sin röst i EU-kretsen till förmån för denna princip, i stället för att passivt följa andra EU-länder.

I Amsterdamfördraget föreskrivs att rådet, inom ramen för den gemensamma utrikespolitiken, kan anta gemensamma strategier, och hittills har flera sådana beslutats om avseende specifika länder och områden. Syftet med en gemensam strategi om mänskliga rättigheter skulle vara att bygga en bro mellan olika områden och att ta större hänsyn till mänskliga rättigheter i all verksamhet.

En gemensam strategi om mänskliga rättigheter skulle också syfta till att öka samarbetet och informationsutbytet mellan EU:s institutioner och mellan EU och de enskilda medlemsstaterna. För trovärdighetens skull måste EU tala samfällt i frågor om de mänskliga rättigheterna – och orden måste följas av konkreta och effektiva åtgärder. Som ett led i detta bör regeringen vara pådrivande för att utveckla metoderna på EU-nivå för legitim inblandning, i de fall länder begår grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

Inom ramen för en övergripande strategi finns det gott om utrymme för nya initiativ för specifika frågor. EU-institutionerna bör t.ex. upprepa att individen är det centrala i all verksamhet för de mänskliga rättigheterna, och de bör fortsätta att uppmärksamma fall där enskilda personer förföljs. Sverige bör verka för en tydligare och mer sammanhållen strategi för EU:s arbete med mänskliga rättigheter i världen. EU:s biståndspolitik bör vara ett viktigt instrument för att främja respekten av mänskliga rättigheter i världen.

Folkpartiet föreslår därför att EU startar en demokratifond för att stödja demokratirörelser i diktaturer. Vi föreslår också att EU inom ramen för sina kontor i handelsavtalsländerna bör upprätta MR-avdelningar. MR-avdelningarna bör fungera som en plattform för demokratirörelser – där tillgång till Internet finns, möjlighet till fri kopiering, hjälp att söka stipendier, distribuera bokpaket etc. Detta menar vi att Sverige bör verka för inom ramen för EU-samarbetet.

Folkpartiet välkomnar att mandatet för det europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet utvidgas så att centrumet blir en byrå för mänskliga rättigheter. Det bör leda till ett ökat skydd för mänskliga

Fel! Okänt namn på

rättigheter inom unionen. Det är viktigt att EU-länderna själva lever upp till de krav på mänskliga rättigheter man ställer på länder utanför unionen.

16.2 Fler särskilda dialoger för mänskliga rättigheter

EU för dialoger med inriktning på enbart mänskliga rättigheter med två länder – Kina och Iran. Med Kina har en dialog förts sedan 1997 och med Iran sedan 2002. Samtalen äger rum två gånger per år. Folkpartiet ser positivt på dessa dialoger och understryker betydelsen av att de är resultatorienterade och att det som diskuteras verkligen omsätts i praktiken. Vi anser det dock viktigt att dessa dialoger inte ersätter övriga politiska dialoger och samtal om mänskliga rättigheter som förs på olika politiska nivåer. Dessa dialoger måste vidare ha en stark politisk dimension, utmärkas av konkreta mål och riktmärken samt utvärderas regelbundet. Folkpartiet menar att Sverige inom EU bör verka för att fler dialoger med enskilda länder om enbart mänskliga rättigheter kommer till stånd.

17 Företagens globala ansvar

Den senaste tiden har det talats mycket om företagens globala ansvar. Medvetna konsumenter, journalister och olika organisationer menar också att de stora multinationella företagen, som ibland har en större omsättning än vad BNP är i det land de verkar i, har ett ansvar i det globala arbetet med mänskliga rättigheter och hållbar ekologisk utveckling. Många stora företag har i dag också egna policydokument eller uppförandekoder. Globaliseringen har lett till att världsomfattande demonstrationer eller bojkotter kan organiseras blixtnabbt mot ett företag som allvarligt hotar miljön eller uppfattas bryta mot vissa grundläggande värden. Det vet företagen och de flesta vill också ta ett ansvar. Att ålägga företagen långa listor med obligatoriska efterlevnadsregler är dock ingen framkomlig väg. Bättre är att uppmana till öppenhet om policy och medvetna konsumenter. Ett etiskt företagande är en konkurrensfördel.

18 Lika rättigheter för svenska medborgare utomlands

Alla svenskar vars mänskliga rättigheter kränks utomlands har rätt till likvärdig hjälp från Sverige för att skydda sina medborgerliga rättigheter. Det kan t.ex. handla om fall där svenska medborgare fängslats i utlandet utan rättgång. Folkpartiet har länge sökt fästa regeringens uppmärksamhet på fallet med den svenske medborgaren i Eritrea som hösten 2005 suttit fängslad i fyra år, Dawit Isaak. Liksom den numer frigivne och av medierna kraftigt upp-

Fel! Okänt namn på

märksammade Mehdi Ghezali som suttit fängslad på Guantánamobasen, sitter Isaak fängslad utan rättegång. Bådas mänskliga rättigheter har kränkts. Att döma av den nivå den svenska regeringen har tagit upp frågan om Isaaks öde är det dock tydligt att Ghezali och Isaak fått olika behandling av regeringen.

Folkpartiet menar att det är av yttersta vikt att UD tillämpar tydliga rutiner och att en handbok med strategier för just dessa tillfällen tas fram, så att det tydliggörs vilket bistånd UD bidrar med i situationer som dessa och att alla får samma möjlighet till likvärdigt stöd och hjälp. Annars riskerar stödet att bli beroende av mediernas uppmärksamhet.

Stockholm den 23 september 2005

Cecilia Wigström (fp)

Birgitta Ohlsson (fp)

Allan Widman (fp)

Nina Lundström (fp)

Cecilia Wikström (fp)

Gabriel Romanus (fp)